

ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

Πανεπιστημιούπολη, 157 84 Αθήνα
τηλ. 210-7274655, 210-7274372, e-mail: cthanos@biol.uoa.gr

**ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ
(22 ΜΑΪΟΥ)**

Τα τελευταία χρόνια ο όρος «βιοποικιλότητα» ή βιολογική ποικιλότητα χρησιμοποιείται καθημερινά με διάφορους τρόπους. Με την υπογραφή της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα από μεγάλο αριθμό κρατών κατά τη Συνδιάσκεψη Κορυφής του Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, ο όρος κέρδισε διεθνή πολιτική αναγνώριση. Από τότε χρησιμοποιείται σε ευρεία κλίμακα από κυβερνήσεις, ΜΜΕ και το ευρύ κοινό. Η βιοποικιλότητα έχει γίνει πλέον μια «παγκόσμια» έννοια, καθώς πέρα από επιστημονικό περιεχόμενο, έχει και ποικίλες κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις.

Τι είναι η βιοποικιλότητα;

Το σύνολο των έμβιων όντων της Γης αποτελεί μέρος ενός τεράστιου, εξαιρετικά πολύπλοκου, αλληλεξαρτώμενου συστήματος. Η βιοποικιλότητα είναι η έκφραση αυτής της ποικιλίας της ζωής. Είναι παρούσα παντού, και εκφράζεται από τα γονίδια, τα άτομα, τα είδη μικροοργανισμών, φυκών, μυκήτων, φυτών και ζώων, μέχρι και τα οικοσυστήματα, αλλά ακόμα και τα τοπία. Περιλαμβάνει τα δάση, τα γλυκά νερά, το θαλάσσιο περιβάλλον, το έδαφος, τα καλλιεργούμενα φυτά, τα εκτρεφόμενα ζώα, τα άγρια είδη και τους μικροοργανισμούς. Συνεπώς περικλείει το σύνολο των οντοτήτων που εξετάζει η επιστήμη της Βιολογίας, δηλαδή το σύνολο της ζωής. Η ανθρωπότητα εξαρτάται από αυτήν την κοινότητα της ζωής - τη βιόσφαιρα - της οποίας δεν είναι παρά ένα μόνο συστατικό.

Η σημασία της βιοποικιλότητας

Η διατήρηση της βιοποικιλότητας έχει μεγάλη και πολύπλευρη σημασία για την ανθρωπότητα εξαιτίας, τόσο των πάμπολλων «χρηστικών» αξιών που έχει για τους ανθρώπους, όσο και των «μη χρηστικών». Στις αξίες αυτές περιλαμβάνονται οι **κοινωνικο-οικονομικές** με τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της βιοποικιλότητας, ιδιαίτερα για την εξάλειψη της φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο, οι **ιατροφαρμακευτικές** με το πλήθος των βιολογικών ουσιών πάνω στις οποίες βασίζονται σχεδόν όλες οι αντίστοιχες ιατροφαρμακευτικές θεραπευτικές μέθοδοι, οι **αισθητικές και πολιτιστικές** που καλύπτουν γνήσιες, βαθιά ριζωμένες ανάγκες του ανθρώπου, και οι **οικολογικές** που σχετίζονται με την επιβίωση και την ομαλή λειτουργία των περισσότερων οικοσυστημάτων τα οποία τελικά συνεισφέρουν στη διατήρηση των περιβαλλοντικών συνθηκών που απαιτούνται για τη δική μας επιβίωση.

Η βιοποικιλότητα απειλείται

Όμως η βιοποικιλότητα απειλείται σήμερα από τις ραγδαίες αλλαγές που επιφέρει στον πλανήτη μας το ανθρώπινο είδος. Ο τρόπος και η ένταση με την οποία χρησιμοποιεί ο άνθρωπος τους βιολογικούς πόρους τίθενται όλο και πιο πολύ υπό αμφισβήτηση. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες δημιουργούν πολυάριθμες απειλές στο περιβάλλον, με αποτέλεσμα την εξαφάνιση ειδών, την τροποποίηση και υποβάθμιση ενδιαιτημάτων και τη γενικότερη εξάλειψη και εξάντληση των φυσικών πόρων. Η Παγκόσμια Συνάντηση Κορυφής

για την Αειφορική Ανάπτυξη του Γιοχάνεσμπουργκ (2002) χαρακτήρισε τη βιοποικιλότητα ως έναν από τους πέντε κύριους παράγοντες της αειφορικής ανάπτυξης και τόνισε την ανάγκη να αρχίσει να μειώνεται ο ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας, θέτοντας ως χρονικό ορόσημο το 2010.

Η βιοποικιλότητα της Ελλάδας

Η Ελλάδα διαθέτει πολύ μεγάλη ποικιλία ζώων, φυτών, μυκήτων, φυκών, μικροοργανισμών και οικοσυστημάτων, από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη. Ευρισκόμενη στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, με ποικίλη γεωμορφολογία και μεγάλο κλιματολογικό εύρος, αλλά και με ιδιαίτερα μακρόχρονη ιστορία συνύπαρξης του ανθρώπου με τη φύση, έχει αποκτήσει μια ξεχωριστή βιοποικιλότητα με ιδιαίτερες φυτικές και ζωικές μορφές, αρκετές από τις οποίες δεν υπάρχουν πουθενά αλλού στον κόσμο. Υπολογίζεται ότι υπάρχουν γύρω στα 50.000 είδη ζώων από τα οποία περίπου το 25% είναι ενδημικά, δηλαδή υπάρχουν μόνο στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, υπάρχουν 5.800 είδη φυτών από τα οποία τα ενδημικά είναι περισσότερα από 1.000. Επιπλέον στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί περισσότερα από 2.500 είδη μυκήτων και εκτιμάται ότι ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει ένα μικρό ποσοστό από όσους πραγματικά υπάρχουν.

Οι απειλές για τη βιοποικιλότητα της Ελλάδας

Όμως, τόσο τα είδη όσο και τα ενδιαιτήματά τους, αντιμετωπίζουν σοβαρές απειλές εξαιτίας της διαρκώς αυξανόμενης έντασης των τουριστικών και οικιστικών δραστηριοτήτων, του παράνομου κυνηγιού και αλιείας, της υπερεκμετάλλευσης των λιγοστών υδατικών πόρων, των μεγάλης έκτασης και υψηλής συχνότητας πυρκαγιών, της έντονης βόσκησης κλπ. Ενδεικτικά, τουλάχιστον 400 είδη ζώων της Ελλάδας θεωρούνται ότι απειλούνται με εξαφάνιση ενώ τα απειλούμενα φυτά είναι τουλάχιστον 380, στην πλειονότητά τους ενδημικά. Επίσης, στην Ελλάδα υπάρχουν 14 από τα 33 είδη μυκήτων που θεωρούνται τα πλέον απειλούμενα στην Ευρώπη. Μόνο κατά το περσινό καλοκαίρι, κήκαν 301.320 στρέμματα εκτάσεων του ευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Αν σ' αυτά προστεθεί και η απειλή που δέχονται τα οικοσυστήματα από τις κλιματικές αλλαγές, οι οποίες στην περιοχή της Μεσογείου αναμένεται να είναι από τις μεγαλύτερες, η εικόνα γίνεται ακόμη πιο ζοφερή.

Τι πρέπει να κάνουμε

Οι λύσεις πρέπει να αναζητηθούν σε όλα τα επίπεδα οργάνωσης των ανθρώπινων κοινωνιών: διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και ατομικό. Στο εθνικό επίπεδο, πέρα από τη συμμετοχή μας στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα η οποία έχει υπογραφεί και επικυρωθεί, πρέπει να υιοθετηθεί μια σειρά δράσεων οι οποίες περιλαμβάνουν την κατάρτιση μιας εθνικής στρατηγικής για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας της Ελλάδας, την ίδρυση και ουσιαστική λειτουργία προστατευόμενων περιοχών, την αποτελεσματική προστασία των απειλούμενων ειδών, τη διατήρηση του γενετικού υλικού των ιθαγενών φυτών και ζώων και την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού. Η ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών που δραστηριοποιούνται στους διάφορους τομείς της κοινωνίας αποτελεί πρώτη προτεραιότητα. Η υποστήριξη από όλους μας και η υπεύθυνη δραστηριοποίησή μας είναι η βασική προϋπόθεση για την επιτυχία της οποιας στρατηγικής διατήρησης της βιολογικής ποικιλότητας. Οι ενέργειες για τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας δεν θα είναι αποτελεσματικές αν η ανάληψη δράσεων δεν γίνει κοινός στόχος όσο το δυνατόν περισσότερων ανθρώπων. Ο καθένας μπορεί να συνεισφέρει από τη θέση του. Οι ενεργοί και πληροφορημένοι πολίτες, οι χρήστες των βιολογικών πόρων όπως οι αγρότες, οι κτηνοτρόφοι και οι αλιείς που σέβονται τη φύση, οι πληροφορημένοι καταναλωτές και οι φυσιολάτρες, όλοι μπορούν να συμβάλουν τα μέγιστα για τη διατήρηση της ποικιλίας της ζωής στον τόπο μας. Για την καταστροφή της βιολογικής ποικιλότητας ευθυνόμαστε όλοι. Η διατήρησή της εναπόκειται στην ευσυνειδησία μας.